

Betänkandet ”Genomförande av EU:s direktiv om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan” (Ds 2019:19)

N2019/02952/JL

TU – Medier i Sverige (Tidningsutgivarna, TU) har tagit del av rubricerat betänkande och får anföra följande. TU begränsar sitt yttrande till frågorna om offentlighet och sekretess.

1. Sammanfattning

TU avstyrker förslaget om en ny bestämmelse med absolut sekretess och förordar en bestämmelse med en skadeprövning.
TU avstyrker förslaget om att inskränka meddelarfriheten.

2. Bakgrund

I departementspromemorian föreslås en ny lag om köparens otillbörliga handelsmetoder mot leverantörer i jordbruks- och livsmedelskedjan. Den nya lagen syftar till att implementera det s k UTP-direktivet som handlar om just detta. Fråga uppkommer där om sekretesskydd för en klagandes identitet och andra uppgifter.

Utredaren föreslår i anslutning till detta därför ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL.

3. Sekretessförslaget

Promemorian diskuterar inledningsvis om ett skydd för en klagande ska tillgodoses genom sekretess eller genom en rätt att få göra anonyma anmälningar.

Om en sådan reglering ska äga rum kan TU dela slutsatsen att det bör ske genom regler om sekretess. Däremot anser TU det missvisande att

grunda en sådan slutsats på de dataskyddsbedömningar som den sk artikel 29-gruppen gjort. Frågor om sekretess ska bedömas utifrån tryckfrihetsförordningens (TF:s) utgångspunkt om handlingsoffentlighet och inte blandas samman med frågor om dataskydd.

Enligt artikel 5.3 i UTP-direktivet ska medlemsstaterna ”*vidta nödvändiga åtgärder för lämpligt skydd*” för den klagandes identitet. Utredarens slutsats av detta är att den sekretessreglering som finns i dag, t ex 30 kap 1 § och 23 § i offentlighets- och sekretesslagen (OSL) är otillräcklig och att det måste införas en ny bestämmelse med absolut sekretess.

TU kan inte dela den bedömningen. Det är till att börja med anmärkningsvärt att utredaren över huvud taget inte för några övergripande resonemang om förhållandet och avvägningen mellan offentlighet och sekretess. TU vill också ifrågasätta varför de nödvändiga åtgärder som ska vidtas för ett ”lämpligt” skydd tvunget måste innebära att sekretessen ska vara absolut.

TU anser – tvärtom – att ett ”lämpligt” skydd i direktivets mening mycket väl kan uppnås genom en skadeprövning. Direktivet kan inte tolkas på så sätt att ett ”lämpligt skydd” innebär att den klagandes identitet i alla lägen måste skyddas och det oavsett risk för skada. Den ”fear factor”, d v s rädsla för att göra en anmälan, som regleringen ska förebygga kan mycket väl motverkas genom en prövning av risken för skada i det enskilda fallet. Det finns ingen anledning till att metoden med skadeprövning, som - med några få undantag – tillämpas på alla andra områden i OSL som kan vara föremål för sekretess, inte skulle fungera tillfredsställande här.

TU avstyrker därför förslaget om absolut sekretess och förordar en lösning med i första hand ett rakt och i andra hand ett omvänt skaderekvisit.

4. Meddelarfriheten

Utredningen föreslår vidare att meddelarfrihet inte ska gälla för de uppgifter som omfattas av den föreslagna sekretessen.

Som utredaren själv noterar (s 191) har konstitutionsutskottet uttalat att *”som grundprincip bör stor återhållsamhet iakttas vid prövning av om undantag från meddelarfriheten ska göras i ett särskilt fall”*. Utredaren synes dock inte uppfatta detta uttalande som ett hinder för att ändå ge tystnadsplikten företräde framför meddelarfriheten.

TU motsätter sig däremot av just det skälet utredarens förslag. Detta är inte en sådan situation där undantag bör medges.

När det slutligen gäller vad som anförs om EU-rättens företräde framför svensk rätt bör här också erinras om att detta är en del av en större – och djupare – diskussion om vilken beslutsmakt Sverige överlämnat till EU, däribland vad gäller grundläggande principer om tryck- och yttrandefrihet och offentlighet.

TU avstyrker sålunda förslaget.

Stockholm den 18 februari 2020

Jan Fager
Tf VD
TU – Medier i Sverige

Per Hultengård
Jurist
TU – Medier i Sverige